

Dönem : 5
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 134

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu. (1/107)

TC
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Başkanlığı
Sayı : 101-55/01931

7 . 3 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 28 . 2 . 1978 tarihinde kararlaştırılan «Çocuk mahkemelerinin kuruluşu, görev ve yargılama usulleri hakkındaki kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

G E R E K Ç E

Çocuk suçluluğu, değişik yönlerde günden güne artmakta bulunması nedeniyle, bir çok ülkelerde, halen üzerinde durulan en önemli konulardan birini teşkil etmektedir.

Birleşmiş Milletlerin ilgili teşkilatı tarafından yapılan bir çok incelemeler; çocuk suçluluğunun devamlı olarak arttığını, çocukların, birleşerek işledikleri suçların vasıf ve mahiyetlerinin daha vahim bir hal aldığını ve geçen yıllara nazaran suç işleyen çocukların yaş ortalamasında gittikçe küçülme olduğunu tespit etmiş bulunmaktadır.

Sosyal ve ekonomik gelişmenin hızlı bir seyir takip etmesi, büyük şehirlerde, sanayileşmekte olan bölgelerde toplumun temelini teşkil eden ailenin maruz kaldığı değişiklikler; az gelişmiş ülkelerde nüfusun süratle artması ve bu artışla mütenasip olarak çocukların iyi yetişmesini sağlamak ve suça yönelenleri ıslah etmek için lüzumlu olan vasıta ve imkânların temin edilememesi gibi sebeplerin, çocuk suçluluğunun artmasında en önemli yeri aldıkları, yine son yapılan araştırmalarda anlatılmaktadır.

Daha 19 ncu asrın sonlarında, çocuk suçluluğunun sosyal bir tehlike teşkil edecek şekilde çoğalması, bu konuya yeni usullerle eğilmeyi zorunlu kılmış bir yandan çocuğun suça yönelişindeki sebepler ve bunu önleme çareleri araştırmakla, beraber, diğer taraftan suçlu çocuğun psikolojik şahsiyetindeki farklılık, suçun işlenmesindeki nedenler, suçlu çocuklara uygulanacak müeyyidelerin mahiyeti ve özellikle bunların toplumda tekrar yararlı bir hale getirilebilmeleri için tatbiki dü:ünülen tedbirlerin hususiyeti; çocuk suçluların özel mahkemelerde yargılanması gerekeceğini ortaya koymuştur.

İlk Çocuk Mahkemesi, 1889 yılında Birleşik Amerika'da Şikago şehrinde kurulmuştur. Bu müessese 1905 yılında Amerika'dan İngiltere'ye intikal etmiş, bilahare Fransa, İtalya, Almanya, Rusya ve İspanya'da çocuk mahkemeleri kurulmuştur.

Bugün Avrupa'da yukarıda yazılı memleketlerden başka Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Polonya, Yugoslavya ve diğer ülkelerde; Latin Amerika memleketlerinde, Birmanya, Seylan, Hindistan, Pakistan, Japonya, Malezya ve Yeni Zelanda ile Arap memleketlerinde de çocuk mahkemeleri mevcut bulunmakta, böylece Türkiye halen çocuk mahkemelerinin kurulmadığı dünyanın nadir memleketleri arasında yer almaktadır.

Bugünün modern hukuk anlayışında; sırf yaşının küçüklüğü yüzünden çocuğa daha hafif bir ceza tatbiki, ondokuzuncu yüzyıl ceza hukukunun hatalarından biri olarak kabul edilmekte, hususiyile çocuğun, henüz suç işlemeyen evvel adli yönden korunması, meselesinin esasını teşkil etmektedir.

Memleketimizde de süratle gelişmekte olan toplum hayatı, şimdiye kadar Ceza Kanunumuz çerçevesi içinde mütalaa edilen çocuk suçluluğu meselesini, diğer memleketlerde olduğu gibi müstakilen ve öncelikle ele alınmasını gerekli kılmıştır.

Çocuk mahkemelerinin kuruluşu hususunda bugün, genel olarak iki sistemin uygulanmakta olduğu görülmektedir. Bazı memleketlerde, çocuklar tarafından işlenen suçlara bakmak üzere normal adli mahkemelerden bir veya birkaçı münavebe ile geçici olarak görevlendirilmekte, diğer sistemde ise normal adli mahkemelerin kuruluşundan ayrı bir özelliğe sahip olan mahkemelerin teşkili cihetine gidilmektedir.

Çocuk suçluların veya suça yönelmiş çocuklara uygulanacak olan tedbirlerin ıslah bakımından istenilen sonuçları verebilmesi, bunların isabetle seçilmesine ve iyi uygulanmasına bağlı bulunmaktadır. Bunun içinde ki, her iki sistemde de çocuk mahkemelerinde görev alacak hâkimlerin, çocuk suçluluğu konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları keyfiyeti öngörülmektedir.

Bu tasarı ile her ilçe ve ilde bir Çocuk Mahkemesinin kurulması cihetine gidilmiştir. İhtisas sahibi elemanlardan teşkili lazım gelen çocuk mahkemelerinin her il ve ilçede kurulması, bugünkü şartlar altında ve bilhassa yetişmiş personel bulunması bakımından mümkün olamayacağı ve bu itibarla çocuk mahkemelerinin evvel-emirde çocuk suçluluğunun yoğun olduğu veya büyük merkezlerde kurulması cihetine gidilmesi ve bu merkezlerde bilgi ve görgüleri artırılacak olan personelin bilhaza diğer merkezlerde kurulacak olan mahkemelerde görevlendirilmesinin daha uygun olacağı düşünülebilir ise de; hemen işaret etmek gerekir ki, bu kabil bir kuruluş benimsendiği takdirde çocuk mahkemelerinin bulunduğu merkezler haricinde suç işleyen veya suça yönelmiş çocukların ikamet etmekte oldukları mahaller haricine çıkarak ve uzun mesafeler katederek çocuk mahkemelerinin bulunduğu merkezlere gönderilmeleri veya bu tasarı hükümlerinin normal mahkemeler tarafından uygulanması icabetmektedir, ki, her iki halde de tasarının kabul ettiği sisteme nazaran daha büyük mahzurların ortaya çıkacağı ve bu durumun bilhassa çocuk mahkemelerinin kuruluşunda en önemli yeri işgal eden ihtisas keyfiyetiyle bağdaşamayacağı aşikârdır.

Çocuk suçluluğu konusunda ilk adımı teşkil eden bu tasarı ile suç işleyen küçüklerin eğitim, çalışma ve ıslahı tedbirleri yanında, gözetimleri ve özellikle henüz suç işlememiş olmakla beraber, hayat tarzları ve temayülleri itibarıyla tehlike arz eden yahut vahim bir itaatsizlikte bulunan küçüklerin de adli yönden korunmaları derpiş olunmuştur.

Ancak, çocuk mahkemelerinin kurulması ve suça yönelmiş çocukların bu durumlarını önleyecek ve onları ıslah edecek tedbirlerin mücerret bir kanunla hüküm altına alınması, hiç şüphesiz ki, çocuk suçluluğunun önlenmesi bakımından tek başına yeterli olmamaktadır.

Kanunun öngördüğü tedbirleri uygulayacak müesseselerin de mevcut olması ve bunların kanunun önemi ile mütenasip olarak, gerek personel ve gerekse diğer imkânlarla teçhiz edilmesi gerekmektedir.

Nitekim yabancı memleketlerde, çocuk suçluluğunun önlenmesi için organik hukuku yanında bazı özel ve hayır müesseselerinin de bu konuda önemli bir rol oynadığı müşahade edilmektedir.

Bu itibarla, memleketimizde bu kabil özel müesseselerin zamanla artması, çocuk mahkemelerinin kurulmasıyla ilgili bu tasarının tatbikatta iyi sonuçlar sağlamanı temin edecektir.

Genel olarak, çocuğun kişiliği yaşı ile orantılı bir şekilde tekamül ettiğinden, uygulanacak tedbirler ve cezai sorumluluk bakımından yaş, çocuk suçluluğu meselesinden en başta gelen bir konu olarak ele alınmış ve diğer memleketler mevzuatından olduğu gibi çocukluk devresi tasarıda da muayyen yaş kategorileri içinde kısımlara ayrılmıştır.

Tasarının kabul ettiği sistem, Türk Ceza Kanununun vazettiği esaslara ancak bir konuda ayrı düşmektedir. Bu da cezai sorumsuzluğun bahis konusu edildiği ilk devrenin sonu bulunan 11 yaşını ikmal etmiş olma yerine, ekseri memleketlerin kabul ettiği ve çocuğun şahsiyetinin belirmeye başladığı 12 yaşını bitirmiş olması keyfiyetinin benimsenmesidir.

Bundan başka, hakkında tedbir uygulanan çocuğun devamlı olarak kontrolü tatbik edilen tedbirin ne sonuç verdiği ve tedbirin değiştirilmesinin gerekip gerekmediği hususlarının tespiti için tasarıda gözetim delegeleri ve görevleri diye hükümler yer almış bulunmaktadır.

Çocuk meselelerine karşı ilgi duyan, çocuğun eğitim ve yetiştirilmesi konusunda bilgi sahibi bulunan vatandaşların da gözetici olarak görevlendirilmeleri imkânı da sağlanmıştır.

Madde 1. — Tasarının 1 nci maddesinde, prensip itibarıyla her il ve ilçede bir çocuk mahkemesi kurulması derpiş edilmiştir. İlçe ve Asliye Mahkemesi teşkilatı bulunan merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerinde tek hâkim bulunması, illerde kurulan çocuk mahkemelerinin ise bir başkan ve iki üyeden teşekkül etmesi düşünülmüştür,

Yerine göre işi çok olan yerlerde birden fazla çocuk mahkemesinin kurulabilmesini temin için ikinci fıkra hükmü sevk edilmiştir. Maddenin 3 ncü fıkrasında çocuk mahkemelerinin derecesi belirlenmekte, 4 ncü fıkrasında ise mevzuatımıza uygun olarak Çocuk Mahkemesi hâkimlerinin Yüksek Hâkimler Kurulunca atanabileceği veya yetki ile Çocuk Mahkemesinin bulunduğu yerdeki diğer mahkeme hâkimlerinden birinin de görevlendirilebileceği öngörülmüş bulunmaktadır.

Madde 2. — Bu hükümle Çocuk Mahkemesi hâkimlerinin nitelikleri tespit edilmektedir. İllerdeki Çocuk Mahkemesi başkan ve üyelerinin 30 yaşını bitirmiş bulunmaları ve tercihan çocuk sahibi olmaları ve daha önce ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerinde görev yapmış olmaları şartı öngörülmüş bulunmaktadır. 3 ncü fıkrada ise imkânlar elverdiği nispette çocuk hâkimlerinin ayrı cinsiyetten olmaları hususunun Yüksek Hâkimler Kurulunca sağlanacağı esası getirilmiş bulunmaktadır.

Madde 3. — Bu hükümle çocuk mahkemelerinin devamlı görev yapabilmelerini teminen, bu mahkemelerde görev yapacak başkan, üye ve hâkimlerin Yüksek Hâkimler Kurulunca önceden belli edileceği tespit edilmiş bulunmaktadır.

Madde 4. — Bu kanunda ayrıca çocuk mahkemeleri için bir savcılık teşkilatı düşünülmüştür. Çocuk mahkemelerinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Savcısı ile görevlendireceği yardımcılarını bu görevi ifa edeceklerdir.

Madde 5. — Bu hükümle; çocuk mahkemelerinin hususiyeti nazara alınarak bu mahkemelerden verilen hükümlerin müstemirren belirli bir daire tarafından incelenmesini teminen, 1730 sayılı Yargıtay Kanununun 21 nci maddesine tevfikan bu dairenin Yargıtay Başkanlar Kurulunca tayin ve tespit edileceği derpiş olunmuştur.

Madde 6. — Bu maddede çocuk mahkemelerinin görevleri tespit edilmiş bulunmaktadır. Sevkolunan bu maddenin birinci fıkrasına göre illerdeki çocuk mahkemeleri suç tarihinde henüz 18 yaşını ikmal etmemiş küçüklerin işledikleri ağır cezalı suçlara ilişkin davalara bakacaklardır. Türk Ceza Kanununun 455/2 ve 493 ncü maddelerinde yazılı suçların illerdeki toplu mahkemelerin görevinden hariç tutularak ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerinin görevleri kapsamına alınmasında bir mahzur mütalaa edilmemiştir.

Sıkıyönetim ve savaş hali ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görevine giren suçlara ilişkin hükümlerin saklı bulunduğu maddenin üçüncü fıkrasında açıkça belirtilmiştir.

Madde 7. — Çocuk mahkemelerinin yargı çevresinin kesinlikle tespiti bakımından bu hüküm sevk edilmiştir.

Madde 8. — Bu hükümle, küçüğün menfaatleri korunmak istenmiştir. Maddede yazılı tedbirlerin daha müessir ve uygulanabilir olması bakımından bu tedbirleri almaya küçüğün ailesinin veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yer mahkemesi de yetkili kılınmıştır.

Madde 9. — Sevkolunan bu hükme göre küçükler, büyüklerle birlikte suç işlediği takdirde hazırlık soruşturması sırasında evrak tefrik olunacaktır. Böylece soruşturma ve kovuşturma ayrı ayrı yürütülecektir.

Maddenin 2 ncü fıkrasında, çocuk mahkemelerinin gerekli gördükleri takdirde küçükler hakkında yargılamayı genel mahkemedeki büyüklerle ilgili davanın sonucuna kadar bekletebilecekleri öngörülmüştür.

Madde 10. — Geleceğin ümidi olan çocukların herhangi sebep ve suretle olursa olsun suç işlemeleri halinde onları zecri cezalarla ıslah yoluna gitmekten ziyade, suç işlemelerini önleyecek eğitim ve ıslah tedbirleriyle cemiyete kazandırılmaları günümüzün isabetli ve şümüllü görüşlerinden birini teşkil etmektedir. Küçükler hakkında uygulanacak eğitim ve ıslah tedbirlerinin neler oldukları hususu bu maddede ayrı ayrı tespit edilmiş bulunmaktadır. Bu tedbirler çeşitli ülkeler mevzuatında da aynı şekilde yer almışlardır.

Madde 11. — Bu madde hükmüne göre küçüklüğün ilk devresini teşkil eden yani suç tarihinde henüz 12 yaşını ikmal etmemiş olan çocukların cezai yönden mutlak sorumsuzlukları esası vazedilmiştir. Bu hüküm yaş esası haricinde Türk Ceza Kanununun 53 ncü maddesine mütenazır bulunmaktadır. Zira bu ka-

nun tasarısının kanuniyet kesbetmesiyle Türk Ceza Kanununun 53 ncü maddesi küçükler hakkında uygulanmayacaktır. Meri hükümdeki muayyen bir cezai nakdi alınacağı ihtariyle veli veya vasiye teslim tedbiri yerine, küçüğün ıslah ve eğitime daha elverişli 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden her hangi biri uygulanacaktır.

Madde 12. — Bu hükümde Türk Ceza Kanununun 54 ncü maddesindeki esaslara mütenazır olarak sevk edilmiştir. Suç tarihinde 12 yaşını ikmal etmiş ve fakat 15 yaşını bitirmemiş olan küçükler hakkında tedbir veya ceza uygulanması için müracaat olunan farkve temyiz hassasının mevcudiyeti ve ademi mevcudiyeti yegâne kriter olmaktan çıkarılmış, çocuğu her veçhesiyle tetkik ettirmek fırsatını bulan çocuk mahkemesi, çocuğun kişiliğine daha uygun düşeceği ve bu yolda ıslah ve eğitiminin mümkün bulunacağı görüşü ile farkve temyiz hassasını haiz bir küçüğe ceza yerine tedbir uygulayabilecektir. Aksi takdirde maddede gösterilen nispetler dairesinde ceza tayin edecektir.

Madde 13. — Çocukluğun 3 ncü devresini teşkil eden yani suç tarihinde 15 yaşını bitirmiş fakat 18 yaşını henüz ikmal etmemiş çocuklar için prensip itibariyle cezalandırılma esası öngörülmüştür. Ancak küçüğün yapılan yargılaması sonunda hükmedilmiş olan ceza bir seneden az ise, çocuğun aile, eğitim, okul durumu, gidişatı içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar ve bedence akli durumunun incelenmesinden sonra ıslah ve eğitim için bir tedbir uygulanması gerektiği takdirde çocuk mahkemesinin böyle bir tedbiri uygulanması mümkün olacaktır. Maddenin 2 nci fıkrası bu amaçla vazedilmiştir.

Madde 14. — Bu hüküm fiili işlediği sırada şuurunun veya harekâtının serbestisini tamamen kaldıracak surette akıl hastalığına müptela olduğu anlaşılan çocuk hakkında yapılacak muameleyi tayin ve tespit etmektedir. Tanzim tarzı itibariyle Türk Ceza Kanununun 46 ncü maddesindeki esaslara paraleldir.

Madde 15. — Çocuğu suça sevk eden sebep ve amiller yönünden, içinde yaşadığı toplumdaki gelen faktörler izahtan varestedir. Geleceğin yetişkinleri olacak küçüklerin korunması onun behemahal bir suç işlemiş olması şartına bağlanmamış suç işlememiş olmakla beraber kötü temayüllerin derhal tashihi için, bu durumda bazı makamların harekete geçmesi de makul ve mantıki bir hareket tarzı kabul edilmiştir. Ancak, bu yolda yapılacak bir müdahale ile genç kuşaklarlayıkı veçhile korunmuş olacaktır. Çocuk mahkemelerinin tedbir uygulanmasına müteallik faaliyetlerini, bir suçun işlenmesine bağlamak meseleyi ancak bir yönüyle tetkik etmek gibi bir sonuç doğuracaktır. Bu bakımdan ahlakı bozulmuş veya bozulma tehlikesine maruz kalmış ve her türlü himayeden mahrum bir şekilde terk edilmiş veya cemiyete intibak edememiş gidişat ve temayülleri itibariyle tehlike arz eden yahut ebeveynine karşı vahim bir itaatsizlikte bulunan küçükler hakkında 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden herhangi birinin uygulanması yetkisi de çocuk mahkemelerine verilmiş bulunmaktadır.

Madde 16. — 18 yaşını ikmal etmiş kimseler hakkında tedbir uygulanmasında bir fayda mülahaza edilmeyeceği cihetle böyle bir hüküm sevk edilmiştir.

Madde 17. — Bu madde, hüküm zamanı 18 yaşını ikmal etmiş bulunanlar hakkında tedbir uygulanamayacağına mütedairdir.

Madde 18. — Bu maddede tedbirlerin ne suretle değiştirileceği, geçici ve kesin tedbirlerin hangi mercilerce uygulanacağı, tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasının kimler tarafından talep edileceği tespit edilmiş bulunmaktadır.

Madde 19. — Bu maddeye göre, bu kanunda belirtilmiş olan usul hükümleri dışında çocuk mahkemelerinde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümleri uygulanacaktır.

Madde 20. — Küçüklerin işledikleri suçlarda meselenin bütün yönleriyle ilgilenmesi ve noksan herhangi bir hususun bırakılmaması ve böyle bir soruşturmanın çocuk psikolojisi ve eğitimi bakımından ihtisası gerektirmesi sebebiyle, küçükler hakkındaki hazırlık soruşturmasının, bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcılarının tarafından yapılması öngörülmüştür. Hazırlık soruşturması sonunda Cumhuriyet Savcılığınca küçük hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesi, küçük hakkında tedbir uygulanmasını mani bir hal teşkil etmeyecektir.

Küçükler tarafından işlenen suçlarda ilk soruşturmanın yapılmayacağı maddenin 3 ncü fıkrasında açıkça ifade olunmuştur.

Madde 21. — Çocuğun bütün problemlerinin ayrıntılarıyla tespiti, onu suça iten sebep ve amillerin ve çocuğun psikolojik durumunun ve şahsiyetinin mükemmel bir şekilde tanınması ancak bu maddede belirtilen esaslar dairesinde yapılacak bir inceleme ile mümkün bulunmaktadır. Geniş bir takdir hakkı ile teşhiz edilmiş olan Çocuk Mahkemelerinin kararlarında isabet ancak bu şekilde sağlanmış olacaktır. Madde metninde yer alan hususlar yeteri kadar açık bulunduğu cihetle ayrıca izah yoluna gidilmemiştir.

Küçüğün bedeni, akli ve ruhi durumunun mütehasıs bir kimseye tespit ettirileceği hususu maddenin (b) bendinde açıkça ifade olunmuştur.

Madde 22. — Bu hükümde geçici tedbirlerin kimler tarafından talep edileceği ve nasıl verileceği ve ne suretle uygulanacağı hususları tespit edilmiş bulunmaktadır.

Madde 23. — Tasarının 21 nci maddesinde derpiş edilmiş bulunan araştırmanın ehemmiyeti sebebiyle çocuk mahkemesi tarafından bu konuda kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenilen vazife ve işlerde suiistimal veyahut ihmal ve terahi gösteren bilumum Devlet memurlarıyla çocuk mahkemesinin aynı konuda yazılı emirlerini yapmakta suiistimalve terahi gösteren zabıta amir ve memurları hakkında Cumhuriyet Savcılıklarınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılması esası vazedilmiş, 2 nci ve 3 ncü fıkralarda 1 nci fıkra hükmünün istisnaları belirtilmiştir.

Madde 24. — Bu hükümde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 344 ncü maddesinde yazılı, suçun şahsi dava açmakla takibi hallerinin küçükler hakkında mümkün bulunmadığı prensibi ortaya konulmuştur. Ancak ilgililerin müracaatı üzerine, Cumhuriyet Savcılarının kamu davası açabilmelerinin kamu menfaatinin bulunmasına bağlı olduğu hususundaki usulün 346 ncı maddesi hükmü saklı tutulmuştur. Kamu menfaatinin bulunmaması sebebiyle kovuşturma yapılmasına yer görülmemesi, çocuk hakkında tedbir uygulanmasına mani teşkil etmeyecektir.

Madde 25. — Çocuğu suç işlemeye sevk eden sebep ve amillerin isabetle tespit ve teşhisi, ancak yapılan kovuşturma sonucunda anlaşılacaktır. Bu bakımdan çocuklar hakkında takibi dava ve şikâyete bağlı hususlardan dolayı açılan kamu davalarının şikâyetin geri alınması sebebiyle düşürülmemesi esası kabul edilmiş, ancak yargılama sonunda suçun tespit olunması halinde cezai mesuliyet bertaraf olunmuştur. Bu halde dahi 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilecektir.

Madde 26. — Bu madde küçükler hakkında açılmış bulunan davaların duruşmalarının gizli yapılmasına ve hükmün dahi gizli tefhimine dairdir. Çocukların duruşmalarına herkes tarafından takip edilmesinin çocuk psikolojisinde icra edeceği kötü tesirler sebebiyle gizlilik esası birçok ülkelerde de benimsenmiş bulunmaktadır. Maddenin 2 nci fıkrası, mahkemenin izniyle duruşmada hazır bulunabilecek kimseleri tespit etmiştir.

Madde 27. — Küçükler hakkındaki soruşturma ve kovuşturmanın gerektirdiği hususiyetler ve yapılacak araştırmalar sebebiyle, bunlar tarafından işlenen suçlarda 3005 sayılı Meşhut Suçlar Muhakeme Usulü Kanununun uygulanmaması öngörülmüş bulunmaktadır.

Madde 28. — Çocuğun menfaatlerini korumak bakımından yetki hususunda özellik taşıyan bir hükümdür. Küçüğün menfaatleri gerektirdiği takdirde davanın, küüğün veli veya vasisinin oturduğu yer çocuk mahkemesine gönderilmesine karar verilebileceği bu maddede açıkça ifade olunmuştur.

Madde 29. — Çocuk mahkemelerinin suçlu çocuklar hakkında uyguladıkları herhangi bir tedbiri her zaman değiştirebilme yetkileri bulunmakla beraber, tedbir ve tevkif kararlarına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, bu madde de itiraz mercii gösterilmiş bulunmaktadır.

Madde 30. — Bu hüküm çocuk mahkemelerinden sadır olan kararlar ve hükümler aleyhine temyiz yolunu açık tutmaktadır. Bu suretle çocuk mahkemelerinden verilen tedbir kararları da esas hükümle birlikte temyiz incelemesine tabi tutulabilecektir.

Madde 31. — Hakkında tedbir uygulanan herhangi bir çocuğun bundan sonra gözetimi çok önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu hükümle hakkında 10 ncu madde uygulanmış veya hükmedilmiş cezası ertelenmiş olan küüğün 3 yıla kadar gözetim altında bulundurmasına karar verilebileceği ve küçük ile gözetimi üzerine alan kimseye gözetim tedbirlerinin gayesinin ve gerektirdiği yükümlülüklerin izah edileceği tespit edilmiş bulunmaktadır.

Bu maddede ayrıca yazılı gözetimin ne şekilde yapılacağı ve bu işlerde çalıştırılan kimselerin görevleri ile Suçlu Çocuklar Eğitim ve Islah Dairesinin çalışma düzeninin bir yönetmelikle tespit olunacağı gösterilmiş bulunmaktadır.

Madde 32. — Maddenin 1 nci fıkrası, küçüklerin gözetiminin çocuk mahkemelerine atanmış bulunan gözetim delegeleri tarafından yapılacağına dairdir. Gözetim hizmetinin bazı hallerde çocuk meselelerine karşı ilgi duyan, çocuğun terbiyesi ve yetiştirilmesi konularında bilgi ve emeği bulunan mahkemelerce seçilmiş kimseler tarafından yerine getirileceği maddenin 2 nci fıkrasında öngörülmüştür.

Madde 33. — Bu hüküm gözetim delegelerinin ve gözetimle görevli kimselerin görevlerini tayin ve tespit etmektedir.

Madde 34. — Kanunun 21 nci maddesinin (a) bendinde yazılı sosyal araştırma ve 31 nci maddede yazılı gözetimi yapmak üzere Adalet Bakanlığınca her çocuk mahkemesine yeteri kadar sosyal hizmet uzmanı atanması tespit olunmuştur.

Madde 35. — Bu maddede uygulamada kolaylığı sağlamak bakımından ve çoğunlukla bir aile yanına veya özel bir kurum veya teşekküllere yerleştirilen küçüklerin ailevi durumları nazara alınarak, giderlerin Devletçe ödenmesi ve ödenecek miktarın, çocuğu aile veya bir kuruma yerleştiren çocuk mahkemesince tespit olunması derpiş olunmuştur.

Medeni Kanun hükümleri uyarınca bakmakla yükümlü olan kimsenin mali durumu müsait ise Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgiliye rücu edilecektir.

Madde 36. — Çocuklar hakkında şartlı erteleme müessesesi kabul edilmesi itibarıyla, küçüklerin işlediği suçların adli sicile geçirilmesi zaruridir. Ancak, bu bilgiler soruşturma ve kovuşturma yapan adli mercilere bildirilecektir.

Anayasanın 68 ve buna mütenazır Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve milletvekilleri ile ilgili Seçim Kanunundaki hükümlerin işlerliğini sağlamak amacıyla yetkili seçim kurullarına da bu bilgilerin verilebileceği derpiş olunmuştur.

2 nci fıkrada, verilmiş olan bilgilerin başka hiçbir iş veya konu için kullanılmayacağı tasrih edilmiştir. Bu suretle küçüklerin işlemiş oldukları yüz kızartıcı suçlar sebebiyle haklarında adli sicile geçirilen bilgiler, memuriyete alınmalarına engel teşkil etmeyecektir.

Madde 37. — Çocuk mahkemesinin, küçük hakkında uyguladığı tedbiri denetlemesi kadar olumlu bir şey olamaz. Bu imkânı sağlamak için bu hüküm sevk olunmuştur.

Madde 38. — Bu Kanunun 12 ve 13 ncü maddeleri gereğince haklarında ceza tertip edilen küçüklerin, bu cezalarını çecekleri müessese bu maddede gösterilmiştir.

Madde 39. — Bu hükümde, küçük tutukluların küçüklere mahsus tevkifevlerine konulacağı gösterilmiştir. Küçükler mahsus tevkifevi bulunmayan yerlerde, küçük tutuklular büyüklere ait tevkifevlerinin ayrı bölümlerinde bulundurulabileceklerdir.

Madde 40. — Küçüklük mefhumuna verilen değerle mütenasip olarak bu madde ile «şartlı erteleme» müessesesi mevzuatımıza girmiş bulunacaktır. Metin sarih bulunduğu cihetle bu hususta ayrıca izahata lüzum görülmemiştir.

Madde 41. — Şartla salıverilmiş küçükler hakkında 647 sayılı Kanunun 19 ncü maddesinin 8 nci fıkrası hükmünün uygulanmayacağı aşikârdır. Maddenin 2 nci 3 ncü fıkraları sarih bulunduğu cihetle ayrıca izahata lüzum görülmemiştir.

Madde 42. — Çocukların işledikleri suçlarla bunların yargılanmalarına ilişkin her türlü yayının yapılması bu madde ile yasaklanmıştır. Aksine hareket cezai müeyyideye bağlanmıştır.

Madde 43. — Bu hükümde «Küçük deyimi» nin tarifi yapılmıştır.

Madde 44. — Bu Kanunda Türk Ceza Kanununa mütenazır olarak çocuklar hakkında uygulanacak özel hükümler sevk edildiğinden çocuk suçlular hakkında diğer kanunlarda mevcut ve bu Kanuna aykırı hükümlerin uygulanmayacağı işbu hükümle derpiş olunmuştur.

Madde 45. — Bu Kanunda öngörülen kurumların Adalet Bakanlığınca kurulacağına dairdir.

Madde 46. — Bu madde ile Adalet Bakanlığında, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Suçlu Çocuklar Eğitim ve Islah Başkanlığı adı ile bir başkanlık kurulması imkânı sağlanmıştır. Bu başkanlığın görevleri bütün ayrıntılarıyla maddede gösterilmiştir.

Madde 47. — Bu madde kadroların teminine mütedairdir.

Geçici Madde 1. — Bu madde kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ne kadar müddet zarfında çocuk mahkemelerinin kurulacağını tespit etmektedir.

Geçici Madde 2. — Bu madde çocuk mahkemesi kurulmamış olan yerlerde kuruluncaya kadar soruşturma ve kovuşturmanın bu Kanunda yazılı usullere göre yetkili Cumhuriyet Savcılığı ve mahkemece yapılacağını tespit etmiş bulunmaktadır.

Geçici Madde 3. — İllerdeki çocuk mahkemelerine Yüksek Hâkimler Kurulunca yapılacak ilk atamalarda zorunlu olarak bu Kanunun ikinci maddesinin 1 nci fıkrasının (a) bendinde yazılı şart aranmayacaktır.

Geçici Madde 4. — Çocuk mahkemesi kurulmuş olan yerlerde, bu mahkemelerin yargı çevresine münhasır olmak üzere küçükler hakkında evvelce genel mahkemelere açılmış ve sonuçlanmamış bulunan davaların yetkili ve görevli çocuk mahkemesine tevdi edilmek üzere çocuk mahkemesinin bulunduğu yer cumhuriyet savcılığına devredileceği bu madde ile tespit olunmuş bulunmaktadır.

Madde 48. — Tasarının kanunlaşması halinde, mevzuatımıza giren böyle bir kanunun uygulanmasından evvel gerekli hazırlıkların ikmali için bir yıllık bir sürenin bırakılması uygun görülmüştür.

Madde 49. — Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/107
Karar No. : 56

19 2 6 1978

Yüksek Başkanlığa

Çocuk mahkemelerinin kuruluşu, görev ve yargılama usulleri hakkında kanun tasarısı, Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılmasıyla Komisyonumuzda incelenip görüşüldü.

Ülkemizin süratle gelişen toplum hayatı, şimdiye kadar genel hükümler içinde mütalaa edilen çocuk suçluluğu meselesinin, müstakilen ve öncelikle ele alınmasını gerektirmiştir. Suç işleyen küçüklerin eğitimleri, çalışmaları, islahı tedbirleri, gözetimleri ve henüz suç işlememiş olmamakla birlikte temayülleri itibarıyla tehlike arz edenlerin adli yönden korunmaları için özel hükümler vazetmek artık zorunlu hale gelmiştir.

Bu zorunlulukların ışığı altında, modern hukuk anlayışına göre bir düzenlemeye gidilmesi uygun görülmüş ve tasarı bir Alt Komisyona havale edilmiştir.

Alt Komisyonca hazırlanan raporlar da gözönüne alınarak yapılan incelemeler sonucunda, memleketimizdeki yetişme ve suçluluk durumu dikkate alınarak küçük tabirinden, 16 yaşından gün almamış olanların anlaşılması ilke olarak kabul edilmiş ve bu ilkeye göre maddelerin incelenmesine geçilmiştir.

Mahkemelerin kuruluşunu düzenleyen 1 nci madde aynen kabul edilmiştir.

İllerdeki çocuk mahkemelerinde görev alacak hâkimlerin mutlaka çocuk sahibi olmaları uygun görüldüğünden, hâkimlerin niteliklerini belirten 2 nci maddenin 1/b bendindeki «Tercihan» kelimesi metinden çıkarılmış, ilçelerde bu nitelikte hâkim bulunmasının güçlüğü düşünülerek aynı maddenin ikinci fıkrasına «ve tercihan çocuk sahibi bulunmaları» ibaresi eklenmiştir.

Başkan, üye ve hâkimlerin görev yapamama halini düzenleyen 3 ncü madde uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Savcılık teşkilatı hakkındaki 4 ncü madde, «ile» sözcüğü çıkarılıp yerine «veya» kelimesi eklenerek, temyiz merciini gösteren 5 nci madde ise tasarı metnindeki şekliyle benimsenmiştir.

Çocuk mahkemelerinin görevini saptayan 6 ncı maddedeki yaş sınırı, tümü üzerinde yapılan görüşmelerde kabul edilen ilkeye göre düzeltilmiş, mahkemelerin görevine istisna getiren - Türk Ceza Kanununun 455/2 ve 493 ncü maddeleri hariç - ibaresi metinden çıkarılmış, Devlet Güvenlik Mahkemeleri henüz kurulmadığından, bu mahkemenin adı yerine Anayasanın 136 ncı maddesine atıf yapılması daha uygun görülmüş ve madde yapılan bu değişikliklere göre düzenlenmiştir.

Çocuk mahkemelerinin yargı çevresini belirleyen 7 nci madde, tedbirlerde yetkiye ait 8 nci madde, suçların birlikte işlenmesi halini düzenleyen 9 ncu madde, küçüklere uygulanacak tedbirleri saptayan 10 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

11 nci maddedeki 12 yaş sınırı, genel esaslara göre 11 olarak değiştirilmiştir.

12 nci maddedeki 12 yaş sınırı da keza 11 olarak değiştirilmiş, birinci fıkra hakkaniyet esaslarına göre yeniden düzenlenerek idam cezası yerine 15 sene ve müebbet ağır hapis cezası yerine 10 seneden aşağı olmamak üzere hapis cezası verilebileceği hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle bu fıkranın tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar, 12 seneden 7 seneye indirilmiş ve içtima halinde Türk Ceza Kanununun genel hükümlerinin uygulanacağı esası kabul edilmiştir.

13 ncü madde, 18 yaşını bitirmeyen küçüklerin hakkındaki cezalar ve tedbirleri düzenlemektedir. Komisyonumuz 15 yaşını bitirmeyenleri bu Kanunun kapsamına almadığından, gereksiz kalan madde, tasarı metninden tümüyle çıkarılmıştır.

Tedavi kurumlarına yerleştirme ile ilgili 14 ncü madde, 13 ncü madde olarak; korunmaya muhtaç küçükler hakkında tedbir uygulamasını tanzim eden 15 nci madde, 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tedbirlerin müddetini belirten 16 ncı maddedeki ve tedbir uygulanmaması hakkındaki 17 nci maddede bulunan yaş hadleri, yargılamanın ve infazın uzamasının kaçınılmazlığı muvacehesinde aynen bırakılmış ve bu maddeler 15 ve 16 ncı maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Tedbirlerin değiştirilmesi veya kaldırılması hakkındaki 18 nci madde, 17 nci madde olarak aynen benimsenmiş; soruşturma ve kovuşturma usulüne ilişkin 19 ncu madde kanun tekniğine uygun şekilde değiştirilerek 18 nci madde olarak kabul edilmiştir.

20, 21, 22 nci maddeler 19, 20 ve 21 nci maddeler olarak aynen benimsenmiştir.

Adli görev hakkındaki 23 ncü maddenin ikinci fıkrası yersiz bulunduğundan metinden çıkarılmış ve madde bu şekliyle 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Şahsi davada usul hakkındaki 24 ncü madde, kanun tekniğine uygun olacak şekilde yeniden düzenlenerek, 23 ncü madde olarak; şikâyetin geri alınması hakkındaki 25 nci madde 24 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Küçüğün müdafilerinin de bulunacağı dikkate alınarak 26 ncı maddenin ikinci fıkrasında gerekli değişiklik yapılmış ve bu madde 25 nci madde olarak benimsenmiştir.

27 nci madde, 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiş, 28 nci madde gereksiz görüldüğünden metinden çıkarılmıştır.

29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 ve 37 nci maddeler 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 ve 35 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

13 ncü madde, metinden çıkarıldığından, 38 nci maddenin birinci satırında, bu maddeye atıf yapan rakam bu aksaklığı giderecek şekilde düzeltilmiş ve madde 36 ncı madde olarak benimsenmiştir.

39 ncu madde 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

40 ncı maddenin birinci fıkrasına, kanuna açıklık vermek amacıyla «hükümlü olmayan» ibaresinden sonra «15 yaşını doldurmayan» ibaresi eklenmiş ve fıkraya açıklık getirecek diğer düzenlemelerle birlikte madde 38 nci madde olarak benimsenmiştir.

Şartla salıvermede gözetimi düzenleyen 41 nci maddenin birinci fıkrası, şartla salıverilmiş küçükler hakkında Türk Ceza Kanununun 28 ncı maddesinin 3 ve 4 ncü fıkralarının uygulanmasını sağlayacak şekilde değiştirilmiş ve madde 39 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

40 ncı madde olarak kabul edilen 42 ncı maddedeki para cezaları, günün iktisadi şartlarına uygun olarak, 5 000 ve 30 000 liraya yükseltilmiştir.

43 ncü maddedeki 18 yaş sınırı diğer maddelerdeki gibi 15 olarak değiştirilmiş ve madde 41 nci madde olarak benimsenmiştir.

44 ve 45 nci maddeler 42 ve 43 ncü maddeler olarak aynen kabul edilmişlerdir.

44 ncü madde olarak benimsenen 46 ncı maddenin başlığı madde kapsamına göre «Suçlu Çocuklar Eğitimi İslah Dairesi Başkanlığı» olarak değiştirilmiş, son fıkrasındaki «Ceza ve Tevkif Evleri» deyimini yerine Adalet Bakanlığı teşkilatına daha uygun olan «İnfaz ve İslah İşleri» deyimini kullanılmıştır.

47, 48 ve 49 ncu maddeler 45, 46 ve 47 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Geçici 1 nci madde, bu mahkemelerin bütün yurttan 5 yıl içinde kurulmasını mecbur edecek şekilde değiştirilmiştir.

Geçici 2 nci maddedeki «yetkili» kelimesi yerine, genel hukuk kurallarına uygun olarak «görevli» kelimesi kullanılmıştır.

Geçici 3 ve 4 ncü maddeler aynen benimsenmiştir. Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere saygı ile sunulur.

Komisyon Başkanı ve
Bu Rapor Sözcüsü
Ankara
İsmail Hakkı Köylüoğlu

Başkanvekili
Trabzon
İ. Vecdi Aksakal

Sözcü
Kahramanmaraş
Muhalfimim.
M. Yusuf Özbaş

Afyonkarahisar
Muhalfimim.
Hasan Akkuş

Çorum
M. Kemal Biberöglü

Erzincan
Lütfü Şahin

Kahramanmaraş
Yaştan dolayı muhalfimim.
Hüseyin Doğan

Kırşehir
Yaş konusunda muhalfimim.
Doğan Güneşli

Sivas
Tevfik Koraltan

Trabzon
Lütfi Göktaş

Urfa
Celâl Paydaş

Uşak
M. Selâhattin Yüksel

Zonguldak
Burhan Karaçelik

Zonguldak
Köksal Toptan

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Mahkemelerin Kuruluşu

MADDE 1. — Her il ve asliye mahkemesi teşkilatı bulunan her ilçede bir çocuk mahkemesi kurur. İllerde kurulan çocuk mahkemeleri bir Başkan ve iki üyeden teşekkül eder. İlçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerinde ise bir hâkim bulunur.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde birden fazla çocuk mahkemesi kurulabilir.

İl merkezlerindeki çocuk mahkemeleri, ağır ceza mahkemesi; ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemeleri asliye ceza mahkemesi derecesindedir.

İl ve ilçe çocuk mahkemelerinde görev yapacak hâkimler Yüksek Hâkimler Kurulu tarafından doğru-
dan doğruya bu mahkemelere atanabilecekleri gibi, iş ve kadro imkânları nazara alınarak, görevli oldukları mahaldeki çocuk mahkemeleri nezdinde yetki ile de görevlendirilebilirler.

Çocuk Mahkemeleri Başkan ve Üyeleriyle Çocuk Mahkemesi Hâkiminin Nitelikleri

MADDE 2. — Çocuk mahkemeleri Başkan ve üyeleriyle çocuk mahkemesi hâkiminin nitelikleri şunlardır:

1. İllerdeki çocuk mahkemesi Başkan ve üyelerinin,

a) Daha önce ilçe veya merkez ilçelerde çocuk mahkemelerinde görev yapmış olmaları,

b) 30 yaşını bitirmiş bulunmaları ve tercihan çocuk sahibi olmaları gereklidir.

2. İlçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemesi hâkimlerinin hâkim veya hâkim yardımcısı olması yerlidir.

3. İllerdeki çocuk mahkemesinde görev yapacak Başkan ve üyelerin kadro imkânları elverdiği oranda ayrı cinsiyetten olmaları Yüksek Hâkimler Kurulunca sağlanır.

Başkan, Üye ve Hâkimlerin Görev Yapamamaları Hali

MADDE 3. — Çocuk Mahkemesi Başkan ve üyeleriyle çocuk mahkemesi hâkimlerinin hukuki veya fiili sebeplerle görev yapamamaları halinde, bu mahkemede görev yapacak Başkan, üye ve hâkimler Yüksek Hâkimler Kurulunca önceden belli edilir.

Savcılık Teşkilatı

MADDE 4. — Bu kanuna göre savcılık görevi, çocuk mahkemelerinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Savcısı ile görevlendireceği yardımcıları tarafından yerine getirilir.

Temyiz Mercii

MADDE 5. — Çocuk mahkemelerinden verilen hükümlerin, Yargıtay Ceza dairelerinden hangileri tarafından müstemirren tetkik edileceği Yargıtay Başkanlar Kurulunca tayin olunur.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Mahkemelerin Kuruluşu

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Çocuk Mahkemeleri Başkan ve Üyeleriyle Çocuk Mahkemesi Hâkiminin Nitelikleri

MADDE 2. — Çocuk mahkemeleri başkan ve üyeleriyle çocuk mahkemesi hâkiminin nitelikleri şunlardır:

1. İllerdeki çocuk mahkemesi başkan ve üyelerinin,
 - a) Daha önce ilçe veya merkez ilçelerde çocuk mahkemelerinde görev yapmış olmaları,
 - b) 30 yaşını bitirmiş bulunmaları ve çocuk sahibi olmaları gereklidir,
2. İlçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemesi hâkimlerinin hâkim veya hâkim yardımcısı olması ve tercihan çocuk sahibi bulunmaları yeterlidir.
3. İllerdeki çocuk mahkemesinde görev yapacak başkan ve üyelerin kadro imkânları elverdiği oranda ayrı cinsiyetten olmaları Yüksek Hâkimler Kurulunca sağlanır.

Başkan, Üye ve Hâkimlerin Görev Yapamamaları Hali

MADDE 3. — Tasarının 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Savcılık Teşkilatı

MADDE 4. — Bu kanuna göre savcılık görevi, çocuk mahkemelerinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Savcısı veya görevlendireceği yardımcıları tarafından yerine getirilir.

Temyiz Mercii

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

İKİNCİ BÖLÜM

Çocuk Mahkemelerinin Görev ve Yetkileri

Çocuk Mahkemelerinin Görevi

MADDE 6. — Çocuk mahkemelerinin görevleri şunlardır:

18 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen - Türk Ceza Kanununun 455/2 ve 493 nci maddeleri hariç - genel mahkemelerle, askerî mahkemelerin görevine giren ağır cezalı suçlara ilişkin davalar illerdeki çocuk mahkemelerinde; bunun dışında kalan suçlara ilişkin davalar ilçe ve merkez ilçe çocuk mahkemelerinde görülür.

Sıkıyönetim ve savaş hali ile Devlet güvenlik mahkemelerinin görevine giren suçlara ilişkin hükümler saklıdır.

İl, ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemeleri bu kanunda yazılı tedbirleri alır ve kanunla verilen diğer görevleri yapar.

Çocuk Mahkemelerinin Yargı Çevresi

MADDE 7. — İllerdeki çocuk mahkemelerinin yargı çevresi il hududu ile, ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerinin yargı çevresi ise, ilçe hudutları ile sınırlıdır.

Tedbirlerde Yetki

MADDE 8. — 10 ncu maddede yazılı tedbirler suçun işlendiği yer mahkemesince alınabileceği gibi küçüğün menfaatleri bakımından ailesinin veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yer mahkemelerince de alınabilir.

Suçların Birlikte İşlenmesi Hali

MADDE 9. — Bu kanunda yazılı suçlar büyüklerle birlikte işlendiği takdirde hazırlık soruşturması sırasında evrak tefrik olunur; soruşturma ve kovuşturma ayrı ayrı yürütülür.

Bu halde, çocuk mahkemeleri küçükler hakkında gerekli tedbirleri uygulamakla beraber lüzum gördüğü takdirde küçükler hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbirler, Cezalar ve Bunların Uygulanması

Küçüklere Uygulanacak Tedbirler

MADDE 10. — Küçükler hakkında aşağıda yazılı tedbirler uygulanır.

1. Veliye, vasiye veya bakıp gözetmeyi üzerine alan akrabadan birine teslim,
2. Bakıp gözetmeyi üzerine alan güvenilir bir aile yanına yerleştirme,
3. Bu maksatla kurulmuş çocuk bakım ve yetiştirme yurtlarına veya benzeri resmi yahut özel kurumlara yerleştirme,
4. Genel ve katma bütçeli daireler, mahalli idareler, bankalar, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve bunların ortaklıkları tarafından kurulmuş fabrika, müessese veya ziraat işletmeleri veya benzeri teşekküllerle işyerlerine yahut meslek sahibi bir usta yanına yerleştirme,
5. Resmî veya özel bir hastaneye veya tedavi evine yahut eğitimi güç çocuklara mahsus kurumlara yerleştirme,

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

İKİNCİ BÖLÜM

Çocuk Mahkemelerinin Görev ve Yetkileri

Çocuk Mahkemelerinin Görevi

MADDE 6. — Çocuk mahkemelerinin görevleri şunlardır :

15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen genel mahkemelerin görevine giren ağır cezalı suçlara ilişkin davalar illerdeki çocuk mahkemelerinde; bunun dışında kalan suçlara ilişkin davalar ilçe ve merkez ilçe çocuk mahkemelerinde görülür.

Olağanüstü haller, sıkıyönetim ve savaş hali ile askeri mahkemelerin görevlerine giren suçlar ile Anayasanın 136 nci maddesinin ikinci paragrafında sayılan suçlara ilişkin hükümler saklıdır.

Çocuk mahkemeleri bu kanunda yazılı tedbirleri alır ve kanunla verilen diğer görevleri yapar.

Çocuk Mahkemelerinin Yargı Çevresi

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tedbirlerde Yetki

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Suçların Birlikte İşlenmesi Hali

MADDE 9. — Tasarının 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbirler, Cezalar ve Bunların Uygulanması

Küçüklere Uygulanacak Tedbirler

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

12 Yaşını Bitirmemiş Küçükler Hakkında Tedbir Uygulanması

MADDE 11. — Fiili işlediği zaman 12 yaşını bitirmemiş olanlar hakkında kovuşturma yapılamaz ve ceza verilemez.

Ancak, fiil kanunen bir seneden ziyade hapis cezasını veya daha ağır bir cezayı müstelzim ise haklarında 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır.

12 yaşını bitirmemiş küçükler hakkında, veli veya vasi yahut bakmakla yükümlü kişiler tarafından yeterli tedbir alınması halinde, mahkemece diğer tedbirler uygulanmayabilir.

15 Yaşını Doldurmayan Küçükler Hakkındaki Tedbir ve Cezalar

MADDE 12. — Fiili işlediği zaman 12 yaşını bitirmiş olup da, 15 yaşını doldurmamış olan küçükler hakkında 21 nci maddeye göre yapılan inceleme, ceza tertibini gerektirmiyorsa mahkemece 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilir.

Aksi halde haklarında aşağıda yazılı ceza tayin olunur.

1. İdam veya müebbet ağır hapis cezası yerine 10 seneden aşağı olmamak üzere hapis cezası verilir.
2. Diğer cezalar üçte bire indirilir. Ağır hapis cezaları hapse çevrilir. Ancak bu fıkranın tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar 7 seneden fazla olamaz.
3. Kamu hizmetlerinden yasaklılık ve genel güvenlik gözetimi altına alınmak cezaları uygulanmaz.

Bu hükümlülükler tekrüre esas olamaz.

Fiili işlediği zaman 15 yaşını bitirmeyen sağır - dilsizler hakkında kovuşturma yapılamaz, bunlar hakkında 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır.

18 Yaşını Bitirmeyen Küçükler Hakkındaki Cezalar ve Tedbirler

MADDE 13. — Fiili işlediği zaman 15 yaşını bitirmiş olup da 18 yaşını doldurmamış olanlar hakkında aşağıda yazılı şekilde ceza tayin olunur.

1. İdam veya müebbet ağır hapis cezası yerine 15 seneden aşağı olmamak üzere hapis cezası verilir.
2. Sair cezalar yarıya indirilir. Ağır hapis cezaları hapse çevrilir. Ancak, bu fıkranın tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar 12 seneden fazla olamaz.
3. Kamu hizmetlerinden yasaklılık ve genel güvenlik gözetimi altına alınmak cezaları uygulanmaz.
4. Bu hükümlülükler tekrüre esas olamaz.

Ancak küçük hakkında hükmedilmiş olan ceza bir seneden az ve 21 nci maddeye göre yapılan inceleme sonucu tedbir uygulanması küçüğün kişiliğine daha uygun düşeceği kanısını veriyorsa bu ceza yerine 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilir.

Fiili işlediği zaman 15 yaşını bitirmiş ve fakat 18 yaşını doldurmamış olan sağır - dilsizler hakkında 20 nci maddeye göre yapılan inceleme ceza tertibini gerektirmiyorsa 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır. Aksi halde bunlar hakkında 12 nci maddeye göre ceza tayin olunur.

Tedavi Kurumlarına Yerleştirme

MADDE 14. — 21 nci maddeye göre yapılan araştırma sonunda fiili işlediği zaman suçunun veya harekâtının serbestisini tamamen kaldıracak surette akıl hastalığına müptela olduğu anlaşılan küçüğün, mahkemece resmi veya özel bir hastaneye yerleştirilmesine karar verilir.

Resmi veya özel bir hastaneye yerleştirilen küçük yerleştirildiği müessesenin sağlık kurumunca iyileştigiğine dair verilecek rapor üzerine çocuk mahkemesince serbest bırakılır.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

11 Yaşını Bitirmemiş Küçükler Hakkında Tedbir Uygulaması

MADDE 11. — Fiili işlediği zaman 11 yaşını bitirmemiş olanlar hakkında kovuşturma yapılamaz ve ceza verilemez.

Ancak, fiil kanunen bir seneden ziyade hapis cezasını veya daha ağır bir cezayı müstelzim ise haklarında 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır.

11 yaşını bitirmemiş küçükler hakkında, veli veya vasi yahut bakmakla yükümlü kimseler tarafından yeterli tedbir alınması halinde, mahkemece diğer tedbirler uygulanmayabilir.

15 Yaşını Doldurmamış Küçükler Hakkındaki Tedbir ve Cezalar

MADDE 12. — Fiili işlediği zaman 11 yaşını bitirmiş olup da, 15 yaşını doldurmamış olan küçükler hakkında 20 nci maddeye göre yapılan inceleme, ceza tertibini gerektirmiyorsa mahkemece 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanabilir.

Aksi halde haklarında aşağıda yazılı ceza tayin olunur.

1. İdam cezası yerine 15 sene ve müebbet ağır hapis cezası yerine 10 seneden aşağı olmamak üzere hapis cezası verilir.

2. Diğer cezalar yarıya indirilir. Ağır hapis cezaları hapse çevrilir. Ancak, bu fıkranın tatbiki suretiyle hükmolunacak cezalar her fiil için 7 seneden fazla olamaz. İçtima halinde Türk Ceza Kanununun genel hükümleri uygulanır.

3. Kamu hizmetlerinden yasaklılık ve genel güvenlik gözetimi altına alınmak cezaları uygulanmaz.

Bu hükümlülükler tekrire esas olamaz.

Fiili işlediği zaman 15 yaşını bitirmeyen sağır - dilsizler hakkında kovuşturma yapılamaz, bunlar hakkında 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır.

Tedavi Kurumlarına Yerleştirme

MADDE 13. — Tasarımın 14 ncu maddesi 13 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Bu husustaki rapor ve kararda hastahğin ve suçun mahiyeti gözönünde tutularak kamu güvenliği bakımından, küçüğün tıbbi kontrol ve muayeneye tabi tutulup tutulmayacağı, tutulacaksa müddet ve fasılası da gösterilir.

Tıbbi kontrol ve muayene çocuk mahkemesinin bulunduğu yer Cumhuriyet Savcılığınca karar ve raporda gösterilen müddet ve fasıllarla küçüklerin bulunduğu mahalde, yoksa en yakın salahiyyətli mütehassısı olan bir hastane sağık kuruhuna sevkedilmeleri suretiyle temin olunur.

Bu tıbbi muayene sonuçları gerektiriyorsa; Küçük Çocuk Mahkemesi kararıyla yine resmi veya özel bir hastaneye yerleştirilir.

Korunmaya Muhtaç Küçükler Hakkında Tedbir Uygulaması

MADDE 15. — Veli, vasi, bakmakla mükellef olan kimse veya Cumhuriyet Savcılığının talebi üzerine; beden, ruh ve ahlak gelişmeleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan yahut ebeveynine karşı vahim bir itaatsizlikte bulunan küçükler hakkında, küçüğün bulunduğu yer ilçe ve merkez ilçe çocuk mahkemelerince 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden biri uygulanır.

Diğer kanunlara göre de, küçükler hakkında koruma tedbiri ittihazı ilçe ve merkez ilçelerdeki çocuk mahkemelerine aittir.

Tedbirlerin Müddeti

MADDE 16. — Küçükler hakkında uygulanan tedbirler en geç 18 yaşını ikmal etmeleriyle sona erer.

Tedbir Uygulanmaması

MADDE 17. — Hüküm zamanı 18 yaşını ikmal etmiş bulunanlar hakkında tedbir uygulanmaz.

Tedbirlerin Değiştirilmesi veya Kaldırılması

MADDE 18. — Gözetici, veli, vasi, bakıp gözetmeyi üzerine alan kimse veya Cumhuriyet Savcılığı ile 10 ncu maddede yazılı teşekkül veya kurumların yetkilileri tarafından yapılan müracaat üzerine veya re'sen çocuk mahkemesi küçük hakkında uygulanan tedbir yerine bir diğerini uygulamaya veya büsbütün kaldırmaya yetkilidir.

Uygulanan bir tedbirin değiştirilmesine, bu tedbire hükmeden mahkeme yetkilidir. Acele hallerde küçüğün bulunduğu yerdeki çocuk mahkemesince de geçici tedbir alınabilir. Bu takdirde durum ilk tedbiri alan mahkemeye bildirilir. İcabeden tedbire veya tedbirin değiştirilmesine bu mahkemece hükmlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri

Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

MADDE 19. — Küçükler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu kanun hükümleri saklı kalmak üzere Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanır.

Soruşturma

MADDE 20. — Küçüklerin işledikleri suçlarda hazırlık soruşturması C. Savcısı veya görevlendireceği yardımcıları tarafından bizzat yapılır.

Kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi küçük hakkında tedbir uygulanmasına mani değildir.

Küçükler tarafından işlenen suçlarda ilk soruşturma yapılmaz.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Korunmaya Muhtaç Küçükler Hakkında Tedbir Uygulaması

MADDE 14. — Tasarımın 15 nci maddesi 14 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tedbirlerin Müddeti

MADDE 15. — Tasarımın 16 ncı maddesi 15 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tedbir Uygulanmaması

MADDE 16. — Tasarımın 17 nci maddesi 16 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tedbirlerin Değiştirilmesi veya Kaldırılması

MADDE 17. — Tasarımın 18 nci maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri

Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

MADDE 18. — Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanır.

Soruşturma

MADDE 19. — Tasarımın 20 nci maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Ceza veya Tedbir Uygulanmasından Önce Yapılacak İnceleme

MADDE 21. — Bu kanunda gösterilen ceza veya tedbirlerin uygulanmasından önce gerekirse küçüğün;

a) Aile, terbiye ve okul durumu, gidişatı, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar veya bunlar gibi gerekli görülen sair hususlar, çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirilmiş olan sosyal hizmet uzmanları veya yardımcıları marifetiyle araştırılır. Ancak, çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirilmiş olan bu hizmetlilerin iş durumlarının müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında herhangi bir engel mevcut bulunması halinde çocuk mahkemeleri bu araştırmanın yapılması için resmi veya özel kurum ve teşekküllerde çalışan sosyal hizmet uzmanları veya bu araştırmayı yapabilecekleri kanısına varılan kimseleri görevlendirebilirler.

b) İşlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden bedeni, akli ve ruhi durumu mütehasşis kimselere tespit ettirilir.

Yukardaki bentler gereğince yapılan araştırma ve inceleme sonucu, gerektirirse, küçüğün bir müşahede merkezinde müşahede altına alınmasına da karar verilebilir.

Geçici Tedbirler

MADDE 22. — Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği yardımcı soruşturmayı yaparken gerekli gördüğü takdirde küçük hakkında 10 ncu maddede gösterilen tedbirlerden birinin geçici olarak uygulanmasını çocuk mahkemesinden talep edebilir.

Adli Görev

MADDE 23. — 21 nci maddeye göre yapılan araştırma ve inceleme sebebiyle kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenilen çocuk mahkemelerine müteallik vazife ve işlerde suiistimal veyahut ihmal ve terahî gösteren Devlet memurları ile çocuk mahkemesinin yazılı istek ve emirlerini yapmakta suiistimal veya ihmalleri görülen zabıta amir ve memurları hakkında Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılır.

Ancak, zabıta amirleri hakkında hâkimlerin vazifelerinden dolayı tabi oldukları yargılama usulü uygulanır.

Vali ve kaymakamlar hakkında Memurin Muhakematı hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Şahsi Davada Usul

MADDE 24. — Küçüklerin işledikleri suçlardan dolayı aleyhlerine şahsi dava yoluyla kovuşturma yapılmaz.

Suçun takibinin şahsi davayı gerektirmesi halinde suçtan zarar görenin yazılı başvurusu üzerine yapılacak soruşturma Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ikinci kitabının birinci ve ikinci fasıllarında yer alan hükümler dairesinde yapılır.

Şikâyetin Geri Alınması

MADDE 25. — Kovuşturma yapılabilmesi dava veya şikâyetle bağli suçlarda, suçtan zarar gören kimsenin vazgeçmesi kamu davasını düşürmez. Ancak, yargılama sonunda suçun sabit olması halinde ceza uygulanmaz. Bu hal 10 ncu maddede yazılı tedbirlerden birinin uygulanmasına mani değildir.

Duruşmanın Gizliliği ve Yeri

MADDE 26. — Küçüklerin duruşması mutlaka gizli olur. Hüküm dahi gizli tefhim olunur.

Mahkemenin izni ile yargılamanın her safhasında küçüğün velisi, vasisi, sosyal hizmet alanlarında faaliyet gösteren resmi veya gönüllü kuruluşların temsilcileri, sosyal hizmet uzmanları, sosyal yardımcıları ile küçüklerin gözetimi ile görevli resmi veya gönüllü gözetim delegeleri hazır bulunabilirler.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Ceza Veya Tedbir Uygulanmasından Önce Yapılacak İnceleme

MADDE 20. — Tasarımın 21 nci maddesi 20 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Geçici Tedbirler

MADDE 21. — Tasarımın 22 nci maddesi 21 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Adli Görev

MADDE 22. — 20 nci maddeye göre yapılan araştırma ve inceleme sebebiyle kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenilen çocuk mahkemelerine müteallik vazife ve işlerde suiistimal veyahut ihmal ve terahi gösteren Devlet memurları ile çocuk mahkemesinin yazılı istek ve emirlerini yapmakta suiistimal veya ihmalleri görülen zabıta amir ve memurları hakkında Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan doğruya kovuşturma yapılır.

Vali ve kaymakamlar hakkında Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Şahsi Davada Usul

MADDE 23. — Küçüklerin işledikleri suçlardan dolayı aleyhlerine şahsi dava açılmaz.

Şikâyetin Geri Alınması

MADDE 24. — Tasarımın 25 nci maddesi 24 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Duruşmanın Gizliliği ve Yeri

MADDE 25. — Küçüklerin duruşması mutlaka gizli olur. Hükmün dahi gizli teblihi okunur.

Mahkemenin izniyle yargılamanın her safhasında küçüğün müdafii, velisi, vasisi, sosyal hizmet alanlarında faaliyet gösteren resmi veya gönüllü kuruluşların temsilcileri, sosyal hizmet uzmanları, sosyal yardımcıları ile küçüklerin gözetimi ile görevli resmi veya gönüllü gözetim delegeleri hazır bulunabilirler.

(Hükümetin Teklifi)

Duruşmada hazır bulunan küçük, menfaati gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi, sorgusu yapılmış olan küçüğün duruşmada hazır bulundurulmasına da lüzum görülmeyebilir. Bu takdirde küçüğün müdafii duruşmada hazır bulunabilir.

Küçüklerin işledikleri suçlara ilişkin davaların duruşması genel mahkemelerin bulunduğu bina içinde veya dışında bu amaçla tahsis edilen yerlerde yapılır.

Uygulanmayacak Usul

MADDE 27. — Küçükler tarafından işlenen suçların soruşturma ve kovuşturmasında 3005 sayılı meşhut suçlar muhakeme usulü hakkındaki Kanun hükümleri uygulanmaz.

Davanın Başka Bir Mahkemeye Gönderilmesi

MADDE 28. — Yetkili olarak işe el koyan çocuk mahkemesi küçüğün menfaatleri gerektirdiğinde, davanın küçüğün veli veya vasisinin oturduğu yer çocuk mahkemesine gönderilmesine karar verebilir.

İtiraz Mercii

MADDE 29. — İlçe ve merkez ilçedeki çocuk mahkemelerinin kararlarına karşı itirazı inceleyecek mercii il çocuk mahkemesi, ildeki çocuk mahkemesinin kararına karşı itiraz mercii ise en yakın il çocuk mahkemesidir.

Temyiz

MADDE 30. — Çocuk mahkemelerince verilen kararlar aleyhine ancak esas hükümlerle birlikte temyiz yoluna başvurulabilir.

Yargıtaya başvurmak için para depo edilmez.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gözetim ve Gözetim Delegeleri

Gözetim

MADDE 31. — İşlediği suçtan dolayı hakkında 10 ncu maddede yazılı tedbir uygulanmış veya hükme-dilmiş cezası ertelenmiş olan küçüğün 3 yıla kadar gözetim altında bulundurulmasına karar verilebilir. Bu takdirde küçüğe, veliye, vasiye veya bakıp gözetmeyi üzerine alan kimseye gözetim tedbirinin gayesi ve gerektirdiği yükümlülükler haber verilir.

Gözetimin ne şekilde yapılacağı ve bu işlerde çalıştırılan kimselerin görevleri ile suçlu çocuklar eğitim ve ıslah dairesinin çalışma şekil ve usulleri Adalet Bakanlığınca düzenlenecek bir yönetmelikle tespit olunur.

Gözetim süresi kararda gösterilir.

Şarh erteleme halinde gözetim en az deneme devresi sonuna kadar devam eder.

Gözetim Delegeleri

MADDE 32. — Küçüklerin gözetimi çocuk mahkemeleri nezdine atanmış bulunan gözetim delegeleri tarafından yapılır.

İcabi halinde çocuk mahkemesince, bu hizmetin yapılması için resmi veya özel kurum ve teşekküllerde çalışan sosyal hizmet uzmanları, sosyal yardımcıları veya bu hizmetleri yapabilecekleri kanısına varılan, çocuk sorunlarına karşı ilgi duyan ve çocuk terbiyesi, yetiştirilmesi işlerinde bilgisi bulunan kimseler de görevlendirilebilirler.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Duruşmada hazır bulunan küçük, menfaati gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi, sorgusu yapılmış olan küçükün duruşmada hazır bulundurulmasına da lüzum görülmeyebilir. Bu takdirde küçükün müdafii duruşmada hazır bulunabilir.

Küçüklerin işledikleri suçlara ilişkin davaların duruşması genel mahkemelerin bulunduğu bina içinde veya dışında bu amaçla tahsis edilen yerlerde yapılır.

Uygulanmayacak Usul

MADDE 26. — Tasarının 27 nci maddesi 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İtiraz Mercii

MADDE 27. — Tasarının 29 ncu maddesi 27 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Temyiz

MADDE 28. — Tasarının 30 ncu maddesi 28 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gözetim ve Gözetim Delegatesi

Gözetim

MADDE 29. — Tasarının 31 nci maddesi 29 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Gözetim Delegatesi

MADDE 30. — Tasarının 32 nci maddesi 30 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Sosyal hizmet konularında faaliyet gösteren resmi veya gönüllü kurumlar, gözeticilik yapabilecek kişilerin bir listesini her yılbaşı mahkemeye verirler. Hayırsever diğer kişiler de mahkemeye başvurabilir. Mahkeme bunların ahlaki ve içtimai durumlarını inceledikten sonra seçtiği kişilerin isimlerini listeye kaydeder. Çocuk mahkemesi her zaman yukarıda yazılı kurum ve derneklerden aday göstermelerini isteyebilir.

Gözetim Delegelerinin Görevleri

MADDE 33. — Gözetim delegeleri, gözetimlerine verilen küçüklerin temayüllerini ve gidişatını devamlı olarak gözetirler; gerekli gördükleri takdirde veli, vasi veya sair kimse veya kurumlardan her türlü bilgileri toplar ve keyfiyeti bir raporla çocuk mahkemesine bildirirler.

Gözetime tabi küçüğün, temayülleri ve gidişatı hakkında gerektiğinde ve herhalde, iki ayda bir rapor verilir.

Gözetim delegeleri, gözetime engel teşkil eden durumlar ortaya çıktığı takdirde derhal çocuk mahkemesine bildirmek suretiyle önlenmesini isterler.

Sosyal Hizmet Uzmanları

MADDE 34. — Bu Kanunun 21 nci maddesinin (a) bendinde yazılı sosyal araştırma ve 31 nci maddesinde yazılı gözetimi yapmak üzere Adalet Bakanlığınca her çocuk mahkemesi nezdinde yeteri kadar sosyal hizmet uzmanı atanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Küçüğün Giderleri

MADDE 35. — Bir aile yanına veya paralı özel bir kurum veya benzeri teşekküllere yerleştirilen küçüğün giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek bu meblağ çocuk mahkemelerince ittihaz olunacak bir kararla tespit edilir.

Medeni Kanun hükümleri gereğince bakmakla yükümlü olan kimsenin, küçüğün giderlerini karşılamaya mali durumu müsait olması halinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

Adli Sicil

MADDE 36. — Küçükler hakkında adli sicile geçirilen bilgiler; ancak, soruşturma ve kovuşturma konusu olan işler sebebiyle, Cumhuriyet savcılıkları, sorgu hâkimlikleri ve mahkemelerce veya Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve Milletvekilleri seçimleriyle ilgili olarak yetkili seçim kurullarınca istendiği takdirde Adli Sicilce bildirilir.

1 nci fıkra gereğince verilmiş bulunan bilgiler başka herhangi bir iş ve konu için kullanılmaz.

Hükümlerin Yerine Getirilmesi

MADDE 37. — Çocuk mahkemesi vermiş olduğu karar ve hükümlerin yerine getirilip getirilmediğini her zaman denetler.

Cezaların İnfaz Edileceği Yer

MADDE 38. — Bu Kanunun 12 ve 13 nci maddeleri gereğince haklarında ceza tertip edilen kişiler hükmün infazına başlandığı tarihte 18 yaşını doldurmamışlarsa, bu cezaların çocuk ıslahevi veya çocuk cezaevlerinde çektirilir.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Gözetim Delegelerinin Görevleri

MADDE 31. — Tasarının 33 nci maddesi 31 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Sosyal Hizmet Uzmanları

MADDE 32. — Tasarının 34 nci maddesi 32 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Küçüğün Giderleri

MADDE 33. — Tasarının 35 nci maddesi 33 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Adli Sicil

MADDE 34. — Tasarının 36 nci maddesi 34 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümlerin Yerine Getirilmesi

MADDE 35. — Tasarının 37 nci maddesi 35 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Cezaların İnfaz Edileceği Yer

MADDE 36. — Bu kanunun 12 nci maddesi gereğince haklarında ceza tertip edilen kişiler hükmün infazına başlandığı tarihte 15 yaşını doldurmuşlarsa, bu cezaları çocuk ıslah evi veya çocuk cezaevlerinde çektirilir.

(Hükümetin Teklifi)

Bunlardan 18 yaşını ikmal edenlerin bakiye cezaları çocuk ıslah veya çocuk cezaevleri veya büyüklere mahsus cezaevlerinin özel kısımlarında çektirilir.

Küçüklere Mahsus Tevkifevleri

MADDE 39. — Küçük tutuklular küçüklere mahsus tevkifevlerine konulurlar.

Küçüklere mahsus tevkifevi bulunmayan yerlerde büyüklere ait tevkifevlerinin ayrı kesimlerinde bulundurulurlar.

Şartlı Erteleme

MADDE 40. — Para cezasından başka bir ceza ile hükümlü olmayan küçük, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya üç yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezalardan biriyle mahkûm olur ve geçmişteki hali ile ahlaki temayüllerine göre cezasının ertelenmesi ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat getirilirse bu cezanın şartlı olarak ertelenmesine hükümlenabilir.

Cezası bu suretle ertelenen küçük bir yıldan üç yıla kadar bir deneme devresine tabi tutulur.

Mahkeme deneme devresi zarfında küçüğü, muayyen bir meslek veya sanat öğrenmek, belli bir yerde ikamet etmek, alkollü içki kullanmamak veya bunlar gibi bazı şartlara uymaya mecbur edebilir.

Küçük deneme devresi içerisinde, yapılan ikaz ve ihtarlara rağmen tabi tutulduğu eğitim ve ıslah şartlarını yerine getirmez veya başka kasti bir cürüm işlerse, mahkeme hükümlenen cezanın aynen çektirilmesine veya vahim görülmeyen hallerde deneme devresinin yarı nispetinde uzatılmasına karar verir.

Şartla Salıvermede Gözetim

MADDE 41. — Şartla salıverilmiş küçükler hakkında Cezaların İnfazı Hakkındaki 647 sayılı Kanununun 19 ncu maddesinin 8 nci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Şartla salıverme devresi zarfında gözetimin esasları, küçüğü şartla salıvermiş olan mahkemece tespit olunur.

Küçüklerin şartla salıverilmelerine, cezanın halen nfaiz edildiği yerdeki çocuk mahkemesince karar verilir.

Yayın Yasağı

MADDE 42. — Suç işlemiş küçüklerin, suçları veya bunların yargılanmaları ile ilgili olarak her türlü yayın yapılması yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler 2 000 lirdan 10 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Fililin tekerrürü halinde ayrıca, 3 aydan 6 aya kadar hapis cezası hükümlenir.

Küçük Deyimi

MADDE 43. — Bu Kanundaki küçük deyimi suçu işlediği tarihte henüz 18 yaşını bitirmemiş kimseleri kapsar.

Uygulanamayacak Usul ve Diğer Kanunlar

MADDE 44. — Diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri küçük suçlular hakkında uygulanmaz.

Küçüklerin Yerleştirileceği Devlete Ait Kurumlar

MADDE 45. — Bu kanunda öngörülen kurumlar Adalet Bakanlığınca kurulur. Bunların çalışma usul ve şekilleri yönetmelikle tespit olunur.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Bunlardan 15 yaşını ikmal edenlerin bakiye cezaları çocuk ıslah veya çocuk cezaevleri veya büyüklere mahsus cezaevlerinin özel kısımlarında çektirilir.

Küçüklere Mahsus Tevkifevleri

MADDE 37. — Tasarımın 39 ncu maddesi 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Şartlı Erteleleme

MADDE 38. — Para cezasından başka bir ceza ile hükümlü olmayan ve 15 yaşını doldurmamayan küçük, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 3 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezalardan biriyle mahkûm olur ve geçmişteki haliyle ahlaki temayüllerine göre cezasının ertelenmesi ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat getirilirse bu cezanın şartlı olarak ertelenmesine hükümlünabilir.

Cezası bu suretle ertelenen küçük bir yıldan üç yıla kadar bir deneme devresine tabi tutulur.

Mahkeme deneme devresi zarfında küçüğü, muayyen bir meslek veya sanat öğrenmek, belli bir yerde ikamet etmek, alkollü içki kullanmamak veya bunlar gibi bazı şartlara uymaya mecbur edebilir.

Küçük deneme devresi içerisinde, yapılan ikaz ve ihtarlara rağmen tabi tutulduğu eğitim ve ıslah şartlarını yerine getirmeyen veya başka kasti bir cürüm işlerse, mahkeme hükümlenen cezanın aynen çektirilmesine veya vahim görülmeyen hallerde deneme devresinin yarı nispetinde uzatılmasına karar verir.

Şartlı Salıvermede Gözetim

MADDE 39. — Şartlı salıverilmiş küçükler hakkında Türk Ceza Kanununun 28 nci maddesinin 3 ve 4 nci fıkraları uygulanmaz.

Şartlı salıverme devresi zarfında gözetimin esasları, küçüğü şartlı salıvermiş olan mahkemece tespit olunur.

Küçüklerin şartlı salıverilmelerine, cezanın halen infaz edildiği yerdeki çocuk mahkemesince karar verilir.

Yayın Yasağı

MADDE 40. — Suç işlemiş küçüklerin suçları veya bunların yargulanmaları ile ilgili olarak her türlü yayının yapılması yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler 5 000 liradan 30 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Fiilin tekrarı halinde ayrıca, üç aydan altı aya kadar hapis cezası hükümlenir.

Küçük Deyimi

MADDE 41. — Bu kanundaki küçük deyimi suçu işlediği tarihte henüz 15 yaşını bitirmemiş kimseleri kapsar.

Uygulanamayacak Usul ve Diğer Kanunlar

MADDE 42. — Tasarımın 44 ncu maddesi 42 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Küçüklerin Yerleştirileceği Devlete Ait Kurumlar

MADDE 43. — Tasarımın 45 nci maddesi 43 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Çocuk Eğitim ve İslaheleri Müdürlüğü

MADDE 46. — Adalet Bakanlığında;

a) Küçüklerin cezalarının infaz edileceği ıslah ve eğitim evlerinin, bu Kanunun 10 ncu maddesine göre haklarında tedbir uygulanmış olan küçüklerin yerleştirileceği Devlete ait müesseselerin, müşahade merkezlerinin, küçüklerin kısa sürelerle kabul edilecekleri ve icabında müşahadelerinin yapılmasına elverişli kabul merkezlerinin, çocuk mahkemelerine ait bina ve küçüklere mahsus tevkifevlerinin tesisi,

b) Bu müesseselerin sevk ve idare tarzlarının tanzimi, buralara alınmış olan küçüklerin muhafaza, bakım ve eğitim işlemlerinin kontrolü,

c) Yukarıda yazılı müesseselerde ve çocuk mahkemelerinde sosyal araştırma ve gözetimle görevli personelin özlük işlerinin yapılması, bu personelin hizmete yararlı olacak şekilde devamlı eğitim ve yetiştirilmesinin sağlanması,

d) Küçüklerle ilgili mevzuat ve müesseseler üzerinde devamlı inceleme ve araştırmaların yapılması, bu konudaki kanun tasarı ve teklifleri hakkında mütalaa beyanı ve icabında bunların bizzat hazırlanması,

e) Çocuk suçluluğunun sebep ve faktörleri üzerinde incelemeler yaparak önlenmesi çarelerinin araştırılması, bu hususta yerli, yabancı ve milletlerarası kurum ve teşekküllerle temas temini,

f) Çocuk suçluluğu konusunda gereken istatistiklerin hazırlanması, velayet ve vesayetin nezi ve küçüklere vasi tayinine dair işlemlerin takip edilmesi,

g) Eğitimi güç küçüklerin yerleştirildiği, kurumlar ve küçüklerin zararlı yayınlardan korunması hususunda milli eğitim, çeşitli işyerlerinde çalışan küçükler bakımından çalışma şartları, filimlerin küçükler yönünden kontrolü için İçişleri ve küçüklerin yerleştirileceği tedavi kurumları ve sosyal servislerin çocuk mahkemeleri ile olan münasebetlerini tanzim bakımından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının ilgili servisleriyle işbirliği yapılması,

h) Cezaları infaz edilen küçüklerin işe yerleştirilmeleri mevzularında infaz sonrası yardım müesseseleri vesair kurumlarla ilişki kurulması,

i) Küçüklerin yerleştirildiği özel kurumların denetlenmesi,

j) Bu Kanunun uygulanması ile alakalı diğer görevlerin yapılması,

Amacı ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünebağlı Suçlu Çocuklar Eğitim ve İslah Başkanlığı adıyla bir daire kurulur.

Kadrolar

MADDE 47. — Bu Kanun gereğince kurulacak daire ve kurumlarla çocuk mahkemelerinin kuruluş ve çalışmalarını için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

Mahkemelerin Kurulması

GEÇİCİ MADDE 1. — Çocuk mahkemelerinin bütün yurttaki kuruluşu bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 5 yıl içinde tamamlanır.

Çocuk Mahkemesi Kurulmamış Olan Yerlerde Bu İşlerle Görevli Mahkeme

GEÇİCİ MADDE 2. — Çocuk mahkemesi kurulmamış olan yerlerde kuruluncaya kadar, küçükler tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturma bu Kanunda yazılı usullere göre yetkili mahkeme ve Cumhuriyet savcılığınca yapılır. Şu kadarki, küçükler hakkında bu Kanunda gösterilen tedbir ve cezalar uygulanır.

İlk Atamalar

GEÇİCİ MADDE 3. — İllerdeki çocuk mahkemelerine Yüksek Hâkimler Kurulunca yapılacak ilk atamalarda bu Kanunun 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (a) bendinde yazılı şart aranmaz.

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Suçlu Çocuklar Eğitim ve Islah Dairesi Başkanlığı

MADDE 44. — Adalet Bakanlığında;

- a) Küçüklerin cezalarının infaz edileceği ıslah ve eğitim evlerinin, bu kanunun 10 ncu maddesine göre haklarında tedbir uygulanmış olan küçüklerin yerleştirileceği Devlete ait müesseselerin, müşahade merkezlerinin, küçüklerin kısa sürelerle kabul edilecekleri ve icabında müşahadelerinin yapılmasına elverişli kabul merkezlerinin, çocuk mahkemelerine ait bina ve küçüklere mahsus tevkifevlerinin tesisi,
 - b) Bu müesseselerin sevk ve idare tarzlarının tanzimi, buralara alınmış olan küçüklerin muhafaza, bakım ve eğitim işlemlerinin kontrolü,
 - c) Yukarıda yazılı müesseselerde ve çocuk mahkemelerinde sosyal araştırma ve gözetimle görevli personelin özlük işlerinin yapılması, bu personelin hizmete yararlı olacak şekilde devamlı eğitim ve yetiştirilmelerinin sağlanması,
 - d) Küçüklerle ilgili mevzuat ve müesseseler üzerinde devamlı inceleme ve araştırmaların yapılması, bu konudaki kanun tasarı ve teklifleri hakkında mütalaa beyanı ve icabında bunların bizzat hazırlanması,
 - e) Çocuk suçluluğunun sebep ve faktörleri üzerinde incelemeler yaparak önlenmesi çarelerinin araştırılması, bu hususta yerli, yabancı ve milletlerarası kurum ve teşekküllerle temas temini,
 - f) Çocuk suçluluğu konusunda gereken istatistiklerin hazırlanması, velayet ve vesayetin nezi ve küçüklere vasi tayinine dair işlemlerin takip edilmesi,
 - g) Eğitimi güç küçüklerin yerleştirildiği, kurumlar ve küçüklerin zararlı yayınlardan korunması hususunda Milli Eğitim, çeşitli işyerlerinde çalışan küçükler bakımından çalışma şartları, fişlerin küçükler yönünden kontrolü için İçişleri ve küçüklerin yerleştirileceği tedavi kurumları ve sosyal servislerin çocuk mahkemeleri ile olan münasebetlerini tanzim bakımından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının ilgili servisleriyle işbirliği yapılması,
 - h) Cezaları infaz edilen küçüklerin işe yerleştirilmeleri mevzularında infaz sonrası yardım müesseseleri ve sair kurumlarla ilişki kurulması,
 - i) Küçüklerin yerleştirildiği özel kurumların denetlenmesi,
 - j) Bu kanunun uygulanmasıyla alakalı diğer görevlerin yapılması,
- Amacı ile İnfaz ve Islah İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı Suçlu Çocuklar Eğitim ve Islah Başkanlığı adıyla bir daire kurulur.

Kadrolar

MADDE 45. — Tasarının 47 nci maddesi 45 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Mahkemelerin Kurulması

GEÇİCİ MADDE 1. — Çocuk mahkemelerinin bütün yurtta kuruluşu ve bu kanunda yazılı müesseseler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde tamamlanır.

Çocuk Mahkemesi Kurulmamış Olan Yerlerde Bu İşlerle Görevli Mahkeme

GEÇİCİ MADDE 2. — Çocuk mahkemesi kurulmamış olan yerlerde kuruluncaya kadar, küçükler tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturma bu kanunda yazılı usullere göre görevli mahkeme ve Cumhuriyet Savcılığınca yapılır. Şu kadar ki, küçükler hakkında bu kanunda gösterilen tedbir ve cezalar uygulanır.

İlk Atamalar

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının Geçici 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Küçüklere Ait Davaların Çocuk Mahkemelerine Devredilmesi

GEÇİCİ MADDE 4. — Çocuk mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemeler faaliyete geçinceye kadar bu mahkemelerin yargı çevresi içerisinde işlenen suçlara ilişkin olarak küçükler hakkında evvelce açılmış ve sonuçlanmamış bulunan davalar yetkili ve görevli çocuk mahkemesine tevdi edilmek üzere çocuk mahkemesi nezdindeki Cumhuriyet savcılığına devredilir.

Yürürlük

MADDE 48. — Bu Kanun yayımı tarihinden bir yıl sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 49. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

28 . 2 . 1978

Başbakan <i>B. Ecevit</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>O. Eyüboğlu</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>Prof. Dr. T. Feyzioğlu</i>	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı <i>Dr. F. Sükan</i>
Devlet Bakanı <i>H. Çetin</i>	Devlet Bakanı <i>E. Akova</i>	Devlet Bakanı <i>Dr. L. Doğan</i>	Devlet Bakanı <i>S. Yıldız</i>
Devlet Bakanı <i>A. R. Septioğlu</i>	Devlet Bakanı <i>M. Kılıç</i>	Devlet Bakanı <i>A. Şener</i>	Adalet Bakanı <i>M. Can</i>
Milli Savunma Bakanı <i>H. E. Işık</i>	İçişleri Bakanı <i>İ. Özyıldırı</i>	Dışişleri Bakanı <i>Prof. G. Ökçün</i>	Maliye Bakanı <i>Z. Müezzinoğlu</i>
Milli Eğitim Bakanı <i>N. Uğur</i>	Bayındırlık Bakanı <i>Ş. Elçi</i>	Ticaret Bakanı <i>T. Köprülüler</i>	Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı <i>Dr. M. Tan</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Mataracı</i>	Ulaştırma Bakanı <i>G. Öngüt</i>	Gıda - Ta. ve Hay. Bakanı <i>M. Yüceler</i>	Çalışma Bakanı <i>A. B. Ersoy</i>
Sanayi ve Teknoloji Bakanı <i>O. Alp</i>	İşletmeler Bakanı <i>Prof. Dr. K. Bulutoğlu</i>	En. ve Tabii Kay. Bakanı <i>Doç. Dr. D. Baykal</i>	Turizm ve Tan. Bakanı <i>A. Coşkun</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>A. Karaaslan</i>	Köy İş. ve Koop. Bakanı <i>A. Topuz</i>	Orman Bakanı <i>V. İlhan</i>	Gençlik ve Spor Bakanı <i>Y. Çakmur</i>
Sosyal Güvenlik Bakanı <i>H. İşgüzar</i>	Kültür Bakanı <i>Doç. Dr. A. T. Kışlalı</i>	Yerel Yönetim Bakanı <i>M. Özdemir</i>	

(Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Küçüklere Ait Davaların Çocuk Mahkemelerine Devredilmesi

GEÇİCİ MADDE 4. — Tasarının Geçici 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 46. — Tasarının 48 nci maddesi 46 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir,

Yürütme

MADDE 47. — Tasarının 49 ncu maddesi 47 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

